

127 . Misentea | Comuna: Leliceni | Județ: Harghita | Punct: biserica romano-catolică din Misentea | Anul: 2014

Anul: 2014

Cod RAN: 85733.01

Perioade: Evul Mediu

Epoci: Epoca medievală târzie

Categorii sit: Religios, ritual și funerar

Autori: István Botár

Instituții: Muzeul Secuiesc al Ciucului, Miercurea Ciuc

Raport

Misentea (m: Csíkmindszent) se află la 9 km est de orașul Miercurea Ciuc, de-a lungul pârâului Mindszent-pataka (numit la aval și Szentlélek-pataka), care este confluentul stâng a râului Olt, în județul Harghita. pl. 1.

Satul apare pe lista dijmelor papale din 1333-1334 (sub forma Omnibus Sanctis), la data asta era deci un sat cu o biserică parohială. (1) Izvorul atestă existența bisericii nu și data de edificare a acesteia, începutul secolului al 14-lea este deci o dată ante quem.

Sanctuarul actual e gotic cu plan poligonal, cu contraforți pe colțuri, ferestre arcuite gotice, și cu boltă așezat pe console. Pe perețele nordic e un tabernacul gotic. Nava e improporțional mai mare cu ferestre largi moderne, la care se alătură un portic pe partea sudică și un turn de clopotniță dinspre vest. pl. 2.

Conform tradiției locale biserica a fost construit în 1602 o relatare descrie acest an incizat în perețele bisericii. (2) Această dată provine de la localnici, dar nici un alt autor nu a confirmat. Orbán Balázs relatează despre alte două incipții în jurul bisericii: 1230 pe partea vestică a sacristiei (azi dispărută) și 1247 pe o piatră din incintă, ambele considerate de drept de el ca falsuri ulterioare, deși a acceptat că ele ar putea fi semnul unor tradiții locale. (3) Conform lui Léstyán altarul și acoperișul bisericii au fost distruse de invazia turcească din 1661, și tot el amintește că turnul a fost construit de către episcopul Mártonffy József care era originar din Misentea între 1799-1815. (4) Anterior clopotul medieval din 1505 a fost așezat într-o clopotniță de lemn care a fost amintit în vizitația episcopală din 1731. (5)

În 2005 am efectuat o cercetare arheologică destul de limitată în vecinătatea bisericii. (6) pl. 03.

Cercetarea din 2014

Cercetarea preventivă din 2014 a fost efectuată ca parte a cercetărilor premergătoare întocmirii planului de restaurare a monumentului, proces care a conținut și deschiderea câtorva sonde geologice pentru studii privind statica clădirii. În cursul cercetării din anul curent am continuat numerotarea cercetării din 2005 atât în cazul secțiunilor cât și în cazul mormintelor. Astfel secțiunile din 2014 încep cu numărul 3., iar mormintele cu numărul 7. Numerotarea secțiunilor indică doar ordinea de deschidere a acestora. (7) pl. 30.

S3 – partea sudică, colțul navă-sanctuar

S4 – partea sudică, colțul sanctuar-contrafort

S5 – partea sudică, colțul navă-scară galeriei

S6 – partea sudică, colțul navă-porticul sudic

S7 – partea nordică, colțul sanctuar-sacristie, latura estică

S8 – partea nordică, colțul navă-turn

S8 – partea nordică, lângă navă

S10 – incintă, partea nordică, colțul intrare-zid incintă, latura estică

Desenele proprii realizate în scara 1:20 respectiv 1:10 au fost amplasate în planul primit de la arhitectul Tövissi Zsolt (ATR Line) și ridicarea topografică executat de Sárkány László (Topoland). Cotele de nivel au fost măsurate cu un aparat Sokkia, la fel ca și în 2005, de la bârna de fier geodezică (nr: 1.746) de pe perețele nordic a navei, care are cota absolută de 759,020 m.

La cercetarea arheologică a participat în afară de responsabilul săpăturii istoricul de artă Kósa Béla și arheologul Zólya Levente cărora le mulțumesc și pe această cale colaborarea.

Concluzii, periodizarea bisericii

Datarea exactă a perioadei de construcție a bisericii în momentul actual nu este certă. Știm doar că clădirea a stat cu siguranță la începutul secolului al 14-lea, și are mai multe elemente romanice ce sunt caracteristice pentru epoca arpadiană: sanctuar cu plan dreptunghiular, ferestre semicirculare. Pe baza bisericilor din vecinătate, cercetate arheologic (Sâncrăieni, Armășeni, Șumuleu) (8) putem afirma că asemenea bisericii erau comune în zonă în epoca arpadiană deja începând de secolul al 12-13-lea.

Pentru delimitarea cronologică mai exactă a primei faze sunt însă șanse reale folosind metoda dendrocronologică: grinzile aparent originale din timpul construcției din frontonul inferior dintre navă și cor pot fi datate în cazuri optime cu o precizie de un an! Pentru asta ar fi nevoie de o prelevare și analiză dendrocronologică care poate fi efectuat în Laboratorul Dendrocronologic din Transilvania (Miercurea Ciuc).

Pe baza cercetărilor arheologice (2005., 2014) și de parament (2005) efectuate putem afirma că biserica din perioada arpadiană s-a păstrat în mare proporții nu numai în fundații dar și în ziduri de elevație! Din biserica secolului 13 mai stă aproape întreaga clădire ! Singurele excepții sunt perețele estic a corului (demolat cu ocazia lărgirii gotice) și cel vestic a navei (demolat după 1799). Biserica a avut ornamente pictate atât în exterior ca și în interior, urmele acestora pot fi identificate restaurate și prezentate cu ocazia eventualelor lucrări de restaurare ca și ferestrele romanice înzidite. Noi picturi murale au fost executate și în secolele 14-15.

Lângă navă (!) a fost construit o clădire patrulateră, probabil o sacristie în secolul al 14-lea, care a funcționat până la sfârșitul secolului 15. La est de aceasta lângă sanctuarul dreptunghiular a fost construit o clădire cu contraforți (?) cândva la începutul secolului al 15-lea, a cărei funcții sunt incerte: ar putut fi o nouă sacristie, fundația unui turn sau campanile (dacă a fost terminat). pl. 18.

O majoră renovare a fost efectuat în perioada gotică. Zidul estic a închiderii corului romanice a fost demolat și păstrând perețele sudic și nordic corul a fost prelungit cu o închidere poligonală gotică cu contraforți. Coroana/șarpanta a fost înălțat atât pe navă cât și pe cor. Ferestrele romanice au fost înzidite și au fost deschise noi ferestre mai mari în stil gotic. Datarea lucrărilor gotice poate fi definit prin analiza dendrocronologică a stâlpilor de la altar, care marchează cu siguranță data ante quem a finalizării construcțiilor gotice. Este posibil ca la această dată a fost construit și sanctuarul actual în locul clădirii anterioare cu contraforți. Acestea s-au terminat probabil înainte de 1505 data la care a fost procurat un clopot, care a fost așezat într-o clopotniță de lemn. (9)

În cursul ultimei intervenții între 1799-1815 biserica a primit actuala înfățișare: a fost demolat zidul vestic a navei care a fost prelungit și sa construit simultan un turn vestic de clopotniță. Poarta principală din sud au fost desființate și în locul lor a fost construit un portic.

Ultima modificare a planului a survenit odată cu construirea scării de acces spre galeria vestică la colțul SV a navei. pl. 31.

Note

- 1. MonVat 112., 116., 132., EO II. 412
2. Pesty 1862. 58.
3. Orbán 1869. 33., Keöpeczi 1929. 394., Endes 1938. 73., 344-345.

-
4. Léstyán 2000. 239-240.
 5. Botár 2001. 139-140., illetve ERKEJ 133.
 6. Botár 2006b., Botár 2009.
 7. Prescurtările utilizate: S – secțiune, M – mormânt.
 8. Botár 2009.
 9. Inquisitio (1716): Campanile ligneum in quo campanae duae, una nova, și ERKEJ 133.: turris lignea (1731)
-

Informații suplimentare online

[Raportul 5439 din cronica.cimec.ro](#)

[Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro](#)
